

1.2. Сучасний соціум: виклики та перспективи розвитку

Бейлін М.В.

mysh07bmv@gmail.com

доктор філософських наук, професор,
професор кафедри гуманітарних наук
Харківської державної академії фізичної культури
м. Харків, Україна

ПОСТЛІБЕРАЛІЗМ ЯК ЗАХИСТ КОНСЕРВАТИВНИХ ЦІННОСТЕЙ

Постлібералізм заперечує принципи ліберальної філософії Просвітництва, на якій формально ґрунтуються політичні системи західних демократій. Ліберальне розуміння свободи як свободи від зовнішніх зобов'язань, як розрив соціальних зв'язків не тільки з співгромадянами, але також з минулими та майбутніми поколіннями неминуче призводить до морального і згодом політичного відчуження еліт і мас, ідеологічним оформленням якого є в одному випадку філософія вільного ринку, а в іншому – філософія вільного вибору ідентичності. Обом цим індивідуалістичним філософіям лідер інтелектуальної течії постлібералізму Патрік Денін протиставляє те, що він називає «консерватизм трудящого класу». В роботі «Чому лібералізм провалився» він констатує кризу лібералізму, яка нині очевидна кожному політичному спостерігачеві на Заході [3]. Багато пост-лібералів згодні щодо природи провалу лібералізму, хоча часто розходяться з приводу того, які заходи потрібно вживати у відповідь на цей провал. Однак більшість з них сходяться в тому, що лібералізм виходить з хибного уявлення про людську природу і, відповідно, про людський соціальний та політичний устрій. Основна мета лібералізму – це «рівна свобода» кожної людини – це свобода від «нав'язаних ідентичностей», світ, у якому єдиною реальною екологією людини, що визначає суспільний устрій, є ліберальна відкритість [1]. У його політичній, соціальній та економічній формі лібералізм створює ворожість до культури та релігії: активний підрив ідентичностей, визначених традицією та закладених у

наступності поколінь; заперечення як особистісних рамок, так і кордонів політії; трансформацію всіх людських відносин на транзакційну, ринково-орієнтовану модель «максимізації корисності». Результатом є нівелювання культур та традицій та перетворення їх в предмети ринкового торгу; ослаблення всіх асоціацій, включаючи сім'ю; посилення ліберальної держави, так само як лібералізованого глобального ринку як основних рушійних сил індивідуального звільнення та зростаюча нерівність переможців та переможених усередині цієї системи. Саме такою і була філософія, що визначила характер народжених епохою Просвітництва політичних поглядів на Заході та найбільшою мірою поширилися у Сполучених Штатах. Філософські та теологічні погляди протягом в цей період не були монолітно єдиними, і практика цього часу значною мірою визначалася доліберальною, зокрема, християнською ціннісною спадщиною. Ті, хто намагається вийти за межі лібералізму, таким чином, аж ніяк не вважають, що повинні зробити революцію для того, щоб ліквідувати всі елементи спадщини Просвітництва. Вони вважають, що потрібно оживити у новій формі існуючу спадщину доліберального часу, яка відіграла значну роль у розвитку західних суспільств. Головна різниця між «пост-лібералами» полягає у виборі методів опору і навіть подолання ліберальної моделі – у діапазоні від аргументів, які акцентують посилення місцевих форм комунального існування перед ліберальною політичною гегемонією, до адресованих антилібералам закликів взяти владу та використати силу держави для підтримки іншого погляду на людську природу і, відповідно, політичний та соціальний порядок. На конкретному рівні та в різних національних контекстах кожен із цих варіантів може бути затребуваний.

Майкл Лінда в роботі «Нова класова війна» проводить потужний і точний аналіз того, як і чому виникли величезні класові диспропорції, які сьогодні пронизують західний світ. Лінд враховує не тільки матеріальні причини цієї зростаючої нерівності, але також і її соціальні підстави і справедливо зазначає, як отруйна суміш менеджеріалізму, «прогресивного» егалітаризму і сортування

за географічним принципом зумовила появу самовдоволеного правлячого класу, який із зневагою ставиться до всіх інших [2]. Сьогодні потрібна зміна еліти або її істотна реформація, заснована на цінностях і перспективах, більшою мірою адекватних тим уявленням, що є у трудящих. Це означає, що потрібно не намагатися «стримувати» владу еліти, що в результаті не спрацює, але натомість змінювати її природу і навіть її персональний склад. Політичний авангард необхідний, щоб захистити консервативні цінності та вірування людей, які їх поділяють, їх здоровий традиціоналізм. Лінд вважає, що можна зберегти баланс між правлячим класом і «консервативним» робітничим класом, сподіваючись, що останній завадить першому утвердити своє олігархічне панування [2]. Хоча це завдання є складним і, можливо, взагалі недосяжним, але необхідне нове формулювання того, що складає основну мету діяльності правлячої еліти на Заході.

Проект ліберального інтернаціоналізму призвів до серії катастрофічних воєн та прийняття небезпечних зовнішніх зобов'язань. Потрібна або зміна еліти, або її реформація, заснована на цінностях і перспективах, більшою мірою адекватних уявленням, що є у трудящих. Це означає, що потрібно не намагатися «стримувати» владу еліти, але натомість міняти її природу і персональний склад. Рух у бік західного лібералізму показує його пастки, і їх усвідомлення спонукає шукати свій шлях у бік неліберального політичного та соціального порядку.

Використана література:

1. Бейлін М.В. Ліберальні ідеї Й.Б. Шада: сучасний контекст / Наукові записки Харк. економіко-правового ун-ту. Право. Економіка. Гуманітарні науки / Збірник наукових статей. №1(22), травень 2019. – С.115-123.
2. Lind M. The New Class War: Saving Democracy from the Metropolitan Elite. – New York, Portfolio/Penguin, 2020. – 224 p.
3. Patrick J. Deneen. Why Liberalism Failed. – Yale University Press. Series: Politics and Culture, 2019. – 264 p.